

## Matevžek.

(Slika iz naroda.)

### II.

**P**redno se pride v vas Čatež, vodi nas cesta po velikih klancih. Ob straneh se razprostira širok gozd na desni strani, na levi pa smrečevje. Tu v gozdu prav blizu ceste so se razlegali nekega dne tenki glasovi. Slišati je bilo, kakor da poje ženska:

O Marija, ljuba mati,  
Prosi za nas Jezusa,  
Daj nam vselej pomagati,  
Prosi za nas Jezusa.

Po cesti prikoraka mož, ki nese v mlin, in krene baš na onem mestu, odkoder prihaja petje, na stransko pot v gozd. Čudi se, kdo neki bi prepeval v tem kraju? Kar zagleda pod visokim bukovim drevesom mladeniča vitke postave. Odložiti hoče vrečo in stopiti k fantu ter ga povprašati, odkod je, kaj dela tu, kar ta zgrne reči, ki jih je imel razmetane okolu sebe, na kup, zveže vse v vrečo, stopi na cesto in hiti v bližnjo vas. Predno pa prekorači prag prve hiše, dene vrečo na tla in izloži iz nje, kaj? Iz lesa izrezljane Matere božje, svetnike in svetnice in tudi igrače za otroke: konjiče, vojake, backe, vozičke in drugo. Pregledujoč vse to, mrmra sam s seboj: »Danes moram prav veliko prodati, saj me imajo ljudje tako hudo radi. Ná-a, poceni pa ne bom dajal, ne. Kupiti sem moral te dni barve, nožek, čopič . . . To denem sedaj nazaj v vrečo, le to na novo barvano Mater božjo in tega svetega Petra stisnem pod suknjo. Tako!« Izgovorivši zadnjo besedo zadene vrečo oprtiv na ramo in koraka naprej.

Ko se prikaže na dvorišču prve hiše, zavpijejo otroci vsi ob jednom:  
»Matevžek, Matevžek!«

Tu vam moram pa kar povedati, da je popotnik, katerega smo spremili v vas, Strgarjev Matevžek.

Otroci stečejo v hišo, na pragu se pa prikaže njih mati in vzklikne:

»Oho, Matevžek, vendar jedenkrat zopet tu. Prav, prav. Kaj si pa zdaj zgotovil novega?«

»Nič, nič, nič, mati«, prične mlad prodajalec in skuša prikriti, kar je spravil pod suknjo.

Matevžek bi rad prodal, če tudi vse; ali če ga kdo kaj povpraša in mu reče, naj pokaže, kaj je zopet izrezal, takrat se kar preplaši. Nekako sram ga je. Ko bi se dalo, najraje bi tiščal pod suknjo in ljudem kazal. No, pa ga predobro poznajo vsi. Zato ga žena sili:

»I, Matevžek, glej ga no, pokaži, pokaži!«

In Matevžek izvleče izpod suknje prav lepo Mater božjo in sv. Petra s ključi v rokah.

»O, Matevžek, kdaj si pa to napravil? Tako novo se mi zdi.«

»Hi, hi, hi, včera sem barval, včera. Pa ni nič lepo, kaj?«

»U, lepo, lepo, veš, kar meni boš prodal to oboje. Za plačilo se bova že pobotala, neli?«

Matevžek se ojunači in pravi:

»Bova, bova, pa tiste barve: rdeča, modra toliko stanejo —«

»No, no, Matevžek, nič se ne boj. Kaj imaš pa tam v vreči?«

»»O, nič.««

Tu začnejo sitni otroci, ki so se razvrstili okolu matere, kakor cigani okolu ognja:

»Mama, meni voziček, ki ima štiri kolesa, meni vojaka, ki ima sabljo, meni zibelko«, in tako gre naprej.

Matevžek mora vse razložiti kar pred hišo; dobra mati kupi vsakemu nekaj. Plačilo dobi prodajalec nekaj v denarjih, nekaj v sadju, nekaj v kruhu. Prav vesel zopet spravi blago v vrečo.

»Zdaj pa zapoj tisto: O Marija . . .«, veli mu kupčevalka.

Matevžek zapoje s pray močnim, visokim glasom:

»Veš, o Marija	Zmiraj pri Tebi
Moje veselje?	Hotel bi stati.
Veš moje želje,	Ljubljena mati,
Ljubil bi Te.	Zavrzi me ne.«

Tako se godi Matevžku skoraj pri vsaki hiši. Ljudje ga imajo radi, povsod ga sprejemajo z veseljem pod streho, povsod dobi prenočišča.

Kaj ne, zdaj bi pa radi izvedeli, kako se mu je godilo od onega časa, ko se je ločil od matere. Povem vam.

Prve dni mu je šla trda. Zadovoljiti se je moral z vsako skorjico kruha, dostikrat pa še skorjice ni bilo. Sčasoma se je spreobrnilo. Matevžku se je namreč porodila srečna misel: kaj, ko bi začel izrezljavati podobe in take stvari? Od nekdanj je imel veselje in zmožnost za to, hodil je v domači vasi skoraj vsak dan k podobarju, zakaj ne bi poskusil? Najprvo si je izprosil nekje majhno, nekoliko polomljeno žagico, nož je imel sam — in začel je. Lesa je imel na izbero. Odžagal si je primerne kose, pričel rezati in rezal toliko časa, da je dobil les podobo svetnika, ali kar je že mislil izdelati.

Pozneje je izdelke celó barval. Zadostovale so mu štiri barve: bela, črna, modra in rdeča. Z belo je celo podobo pobarval, črno je porabil za lase, rdečo in modro pa za obleko — ali pa tudi za kaj družega, no, kakor je že zahtevala dotična podoba. Ne rečem, da so bile te reči tako lepe, kakor jih dandanes kupiš v prodajalnici za mal denar, pa za tiste čase, ko so ljudje skoro vse napravili s prostimi rokami, za tiste čase so bile prav čedne.

Ko se ne bi Matevžek pečal s podobami, s katerimi se je ljudem tako prikupil, Bog zna, kako hudo bi se mu godilo. Pa še zaradi nečesa ga tako radi kličejo k sebi. Zaradi njegovega tenkega glasu, ki se popolnoma prilaga drobni, visoki postavi. Zapeti vam zna res vse pesmi, vesele in žalostne, največ pa pobožnih, katere si je zapomnil od matere. Nekoč pride v neki vasi pred gospoda župnika. Rekó mu zapeti tri najlepše pesmi, katere zna. Matevžek si izbere vse tri Marijine: »Veš o Marija« in dve drugi. Zapoje je tako ginljivo in pristrčno, da mu g. župnik nekaj posebnega stisnejo v pest.

Matevžek po poti gleda in gleda: kar celega, srebrnega goldinarčka ni dobil še nikdar preje.

Nikar pa ne mislite, da mu dnevi minevajo vedno tako mirno in zadovoljno. Oj, ne. Nekaterikrat se mora bridko jokati samo vsled zlobnosti mladih porednežev. Sedaj ga vlečejo za suknjo in za vrečo, sedaj se norčujejo iz njega in ga dražijo:

Oj revšeta  
 Matevžeta,  
 Vrečo nosi,  
 Kruha prosi,  
 Kdo li vas ga ne pozna?  
 Vedno poje  
 Pesmi svoje,  
 Dasi peti nič ne zná.

Pa Matevžek vse potrpi in gre svojim potom. Nekega dne se mu pa le prehuda pripeti.

Stopal je po poljski poti. V bližini so pasli pastirji. Kar zakriči jeden izmej njih, ko zagleda Matevžka, svojim tovarišem:

»Halo, dajmo ga, vzemimo mu igrače, vsi ga bomo le zmogli!«

Hipoma planejo predenj in mu zapovejo:

»Matevžek, zdajle doli z vrečo, mi čemo igrač, sicer —«

Matevžek se brani, ti mu pa kar iztrgajo vrečo iz rok in si delé igrače. Za njegov jok se prav nič ne zmenijo, še posmehujejo se. Tu pa nastane pretep, kajti vsakdo hoče imeti največ plačila za svoje nepošteno delo, in tako polomijo polovico igrač. Matevžek še huje zaplaka. S solznimi očmi spravi podobe svetnikov, katerih se oni kruteži vendar niso dotaknili, in jokajoč gre dalje v bližnjo vas, kjer méni prenočiti. Tukaj pové ljudem, kaj se mu je mej potom pripetilo, in ko pridejo oni pastirji o mraku z ugrabljenimi rečmi domov, hvalijo se ž njimi, češ, »poglejte, vse to nam je podaril Matevžek«. Pa solnce njih veselja skoro zatemni. Matere jim vzamejo vse igrače, poleg tega jih pa ostro kaznujejo z brezovim oljem, če ga poznate.

Odslej Matevžka jako čislajo otroci tega kraja.

Tako hodi mladi podobar od kraja do kraja, od vasi do vasi. Nikjer menda nima stalnega mesta. Nikjer? O pač. Tam v gorski vasi na Izviru se je v neki hiši čisto udomačil. Tu so mu ponudili zapeček, kjer prespi največ zimskih nočij, kjer po zimi dela in rezlja. Pa tudi po leti kaj rad zahaja na Izvir. Otroci ga imajo prav radi. Ho, kako pa ne, ko jim napravi, kar si požele njih nenasitljiva srca. Najlepše mu je pri Bukovčevih — tako se reče pri tej hiši —, kedar skupno moli z domačimi. Vedite, Matevžek pri vsi svoji maloumnosti vestno izpolnuje naročilo materino. Ni ga ne jutra, ne poldneva, ne večera, da ne bi svojih koščenen rok sklepal k molitvi.

(Konec prihodnjic.)

